

Vezérfonal az értelmi fejlődés zavarával nem járó autizmus spektrum zavarral (ASD) élő felnőttek klinikai vizsgálatát támogató interjúhoz

(átdolgozott változat)

Eredeti verzió: Dr. Tom Berney, Prof. Terry Brugha, Dr. Peter Carpenter, Royal College of Psychiatrists, 2017

Magyar fordítás: Dr. Komoróczy Eszter, Dr. Szuromi Bálint, Semmelweis Egyetem, Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinika, 2020.

MONTÁZS projekt

A fogyatékos személyek számára nyújtott szakmai és közszolgáltatások hozzáférhetőségének kialakítása, fejlesztése - EFOP 1.9.2. – VEKOP-16-2016-00001

Nemzeti Fogyatékosügyi- és Szociálpolitikai Központ Közhasznú Nonprofit Kft.

székhely: 1138 Budapest, Váci út 191.
telefon (+36 1) 450 3230; fax: (+36 1) 450 3235
e-mail: titkarsag@nfszk.hu; <http://www.nfszk.hu>
Nyilvántartásba vételi szám: E-000892/2014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFECTETÉS A JÖVŐBE

Vezérfonal az értelmi fejlődés zavarával nem járó autizmus spektrum zavarral (ASD) élő felnőttek klinikai vizsgálatát támogató interjúhoz

(átdolgozott változat)

A vizsgált személy neve:	TAJ száma:	A vizsgálatvezető neve:
Születési dátuma:	Életkora:	A vizsgálat dátuma:
Kitől származik a heteroanamnézis (és mi a vizsgált személlyel való kapcsolata):		

Eredeti verzió: Dr. Tom Berney, Prof. Terry Brugha, Dr. Peter Carpenter, Royal College of Psychiatrists, 2017.
Magyar fordítás: Dr. Komoróczy Eszter, Dr. Szuromi Bálint, Semmelweis Egyetem, Pszichiátriai és Pszichoterápiás Klinika, 2020.

A vezérfonálról

Ez a vezérfonal az ASD BNO-11, ill. DSM-5 szerinti diagnózisának felállításához ad támpontokat a klinikusnak olyan felnőttek esetén, akiknél nem áll fenn az értelmi fejlődés zavara („Asperger szindróma”, „magasan funkcionáló autizmus”).

Mire jó ez a vezérfonal?

- Útmutató, aminek a kérdéseit kezdetben javasolt pontosan követni, míg a tapasztalt klinikus beillesztheti saját kivizsgálási gyakorlatába.
- Vizsgálóeszköz, mely segíti a klinikust a releváns információk összegyűjtésében és rendszerezésében, és megalapozza a klinikai döntést, hogy az ASD diagnózisa felállítható-e (nincs algoritmus).
- Formátuma lehetővé teszi, hogy a klinikus az észrevételeit és a kapott válaszokat mindig a megfelelő tünettípusnál rögzítse (a kérdések másik tünettípusához tartozó válaszokat is eredményezhetnek).

Mire nem jó ez a vezérfonal?

- Nem alkalmas olyan személyek vizsgálatára, akiknek a tünetei annyira enyhék, hogy megítélésük a témában jártas szakember közreműködését igényli (aki gyakorlott hosszabb és részletesebb interjú felvételében).
- Nem célja olyan információk begyűjtése, melyek nem kifejezetten az ASD diagnózisának felállítását szolgálják (pl. ADHD vagy más pszichiatríai betegség tünetei).

A vezérfonal használata

Rendkívül fontos megtudni, hogy a vizsgált személy hogyan funkcionál a vizsgálati helyzeten kívül, ill. korábbi életszakaszaiban. Ezért kiemelt jelentősége van a heteroanamnézis felvételének olyan személy(ek)től (pl. szülőktől), aki(k) információt tud(nak) szolgáltatni a vizsgált személy múltbéli, ill. közösségben megfigyelhető viselkedéséről.

A heteroanamnézist nyújtó személy(ek) és a vizsgált személy

A vezérfonal kérdéseit két különböző szín jelöli:

Kék szín jelöli az heteroanamnézist nyújtó személy(ek)nek szánt kérdéseket, aki(k) jól ismeri(k) a vizsgált személyt, pl. szülő vagy más rokon, barát, kolléga, segítő szakember.

Zöld szín jelöli a vizsgált személynek szánt kérdéseket.

Fontos megjegyzések

- Az ASD befolyásolhatja a komorbid pszichiatríai betegségek megjelenését, így nehezebbé teheti azok felismerését (pl. a depressziót elfedheti, hogy a páciensnek nehézségei lehetnek az érzelmi leírásában vagy nem megfelelőek az arckifejezései).
- Figyelnünk kell arra, hogy a társas kapcsolatokat vagy érzéseket érintő kérdésekre adott válaszok az átélés, belátás érzetét kelthetik, miközben a helyzetek, érzelmi állapotok valós megértése jelentősen korlátozott lehet.
- Kérdezzünk rá, hogy bizonyos tünet zavar-e másokat (pl. akikkel együtt él): az ASD-vel élők gyakran nem veszik észre, hogy viselkedésük szokatlan, vagy ha igen, akkor mennyire az.
- Az egyes kérdések javaslatnak tekintendők, és el lehet térni tőlük, és további kérdéseket is fel lehet tenni a vizsgált személy válaszaitól függően.

Az ASD egy fejlődési zavar, ezért rendszeresen kérdezzünk rá a következőkre:

- Milyen volt a vizsgált személy a múltban (kiváltképp gyermekkorában)?
- Milyen régre nyúlnak vissza a tünetek, mikor észlelték őket először?

BEVEZETÉS

Hogyan válna hasznára és hogyan befolyásolná a vizsgált személy életét az ASD diagnózisa?
Azonosítsuk az aktuális problémákat és súlyosságukat!

Mondjon nekem pár szót arról, hogy van mostanában <Név>?

Beszéljen a vele kapcsolatos jelenlegi és jövőbeli aggodalmairól!

Meséljen <Név> nehézségeiről!

Járt <Név> korábban valamilyen szakembernél (pl. nevelési tanácsadó, logopédus, iskolapszichológus)?

Mondjon nekem pár szót arról, miben segíthet Önnek ez a vizsgálat, milyen következményei lehetnek az Ön számára?

Úgy gondolja (vagy érzi), hogy különbözik valamilyen tekintetben a többi embertől?

**Dolgozott valaha fizetett munkakörben vagy önkéntesként?
Jelenleg dolgozik? Volt bármilyen nehézsége a munkájában?**

A. KÖLCSÖNÖS TÁRSAS KOMMUNIKÁCIÓ ÉS TÁRSAS KAPCSOLATOK

A kérdések arra vonatkoznak, hogy a vizsgált személy mennyire tud kapcsolódni másokhoz, mennyire tudja megítélni a másik helyzetét, érti-e a társas jelzéseket, képes-e barátságokat kialakítani és fenntartani?

Mennyire képes, a verbális és nonverbális készségektől függően, a megérzéseire hagyatkozva (és nem kidolgozott, begyakorolt módon) mások érzéseire, gondolataira, szándékaira következtetni.

Meg kell különböztetni mindezt a mások iránti érdektelenségtől (ami néhány személyiségzavarra jellemző).

1. A TÁRSAS ÉS ÉRZELMI KÖLCSÖNÖSSÉG ZAVARA

Olyan készségek, melyek a másokhoz való közeledéshez, másokra való reagáláshoz, másokkal való interakciókhoz szükségesek, és megnyilvánulhatnak pl. beszélgetés során, ill. érzések és érdeklődési területek megosztásában.

Szeret <Név> együtt lenni másokkal és közösen csinálni dolgokat, az együttlét öröméért velük lenni, még akkor is, ha nem különösebben érdekli az adott tevékenység/ téma?

Mindig így viszonyult ezekhez a helyzetekhez?

Mi történik kötetlen összejövetelek, bulik alkalmával?

- Elvegyül vagy inkább kívülálló marad?
- Ügyes a kötetlen, könnyed társalgásban, mely az ilyen összejövetelekre jellemző?

Mennyire beszédes?

- Mi a helyzet akkor, ha olyan emberekkel van, akik más környezetből jöttek vagy más az érdeklődési körük?

Mit csinál, amikor hazaér a nap végén?

- Keresi önt, hogy szóljon, megérkezett?
- Szívesen mesél a napjáról (és ha igen, csak a tényeket adja elő vagy a személyes reakcióiról és érzéseiről is beszámol)?
- Gyerekként lelkesen mesélt arról, hogy mi történt az iskolában?
- Érdeklődik az iránt, hogy Ön mit csinált, hogyan telt a napja?

1. A TÁRSAS ÉS ÉRZELMI KÖLCSÖNÖSSÉG ZAVARA (FOLYTATÁS)

Mi a helyzet a társalgásban való részvételével?
Gördülékeny a beszélgetés vagy inkább amolyan kérdezz-felelek?

- Úgy tűnik, hogy inkább másokhoz beszél ahelyett, hogy velük beszélgetne?
- Jellemző rá, hogy nagyon csendes vagy épp ellenkezőleg, túl sokat beszél, uralva a társalgást?

Ügyesen magyaráz el dolgokat másoknak pl. útbaigazítás esetén?

- Tudja, milyen információt kell átadnia ahhoz, hogy megértsék?
- Tartja magát a lényeghez, kihagyva a szükségtelen dolgokat?
- Jól magyaráz el dolgokat, melyekről ő maga sokat tud?

Hogy megy neki a dolgok megértése? Szokott nehézsége lenni azzal, hogy megértse, amit mondanak neki? Például:

- Előfordul, hogy szó szerint ért vagy túl komolyan vesz dolgokat?
- Megesik, hogy nem jön rá, mire gondolnak valójában mások, pl. szarkazmus esetén?
- Megesik, hogy nem érti a vicceket?

Előfordult olyan időszak, amikor ez problémát okozott?

Ha <Név> észreveszi, hogy valakit felbosszantott, ügyesen el tudja simítani a dolgokat? Ügyes mások megnyugtatózásában, ha valaki ideges?

1. A TÁRSAS ÉS ÉRZELMI KÖLCSÖNÖSSÉG ZAVARA (FOLYTATÁS)

Szeret emberek közé menni?

- Kedveli a kótetlen társasági összejöveleteket (mondjuk egy 4-10 fős családi összejövetelt)? Mit szeret ilyenkor csinálni?
  - Szereti a kótetlen csevegéseket, fecsegést az ilyen összejöveleteken? Mit gondol mások megréfalásáról?
  - Könnyen feltalálja magát, hogy mit mondjon vagy hogyan viselkedjen ilyen helyzetekben? Hogy volt ez korábban, pl. mit csinált az iskolában az órák közti szünetekben? A többiekkel játszott, egy szűk csoporthoz csatlakozott vagy inkább egyedül volt, kerülte az embereket? (Magányos farkas volt?)
- Mi a helyzet a munka társasági életet érintő részével? Szokott munka után találkozni a kollégákkal? Szokott időnként olyat tapasztalni, hogy valami, amit mondott, felbosszantott valakit, de nem értette, miért?
- Könnyen meg tudja nyugtatni a beszélgetőpartnerét, ha ideges lesz?
  - Általánosságban mit gondol, könnyen meg tudja vigasztalni az embereket maga körül, ha azok idegesek?

Ezt hagyjuk ki, ha egyértelműen idegenkedik a társasági interakcióktól!

Szívesen hall afelől, hogy másoknak hogyan telik az életük, milyen érzelmi nehézségeik vannak, hogy vannak, hogy érzik magukat aktuálisan?

Ha mások beszélgetnek, szívesen csatlakozik? (Könnyen meg tudja ítélni, mikor és hogyan csatlakozzon?)

A. KÖLCSÖNÖS TÁRSAS KOMMUNIKÁCIÓ ÉS TÁRSAS KAPCSOLATOK

2. A NONVERBÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ NEHÉZSÉGEI

Képes-e integrálni a nonverbális kifejezéseit (tekintet, arckifejezés, testbeszéd, gesztusok, beszédstílus), és arra használni, hogy kifejezze az érzéseit és életteli telivé tegye a beszédét? Nehézséget okozhat az érzelmi felismerése, körülírása is (alexithymia).

Emellett fontos, hogy képes-e mások nonverbális jelzéseit megérteni?

Az interjú ezen részében fontos a MEGFIGYELÉS

Hogyan nyit <Név> mások felé, mennyire természetes a megjelenése?

Különös tekintettel arra, hogyan hangzik a beszéde:

- Természetes (életteli) a hangszíne vagy esetleg különös, szokatlan?
- A beszédtempója átlagos - szünetek megfelelő beiktatásával?
- Esetleg túl hangosan vagy túl halkán beszél?

Könnyen ki lehet találni, hogy mit érez vagy gondol, abból, hogy milyen az arckifejezése, a hangszíne vagy a gesztusai? Egy idegen ki tudná találni?

Például:

- Használja a tekintetét kommunikációra?
- Használ gesztusokat a mondandója hangsúlyozására?
- Könnyebb megmondani a hangja alapján, hogy mit érez vagy gondol, mint abból, amiről éppen beszél?

Fiatalabb korban más volt a helyzet, mint most?

Volt valaha problémája mások nonverbális jelzéseinek az értelmezésével? Például:

- Annak felismerésével, hogy valaki ideges, vagy untatja, amit hall?
- Tud apró jelzéseket értelmezni, pl. tud-e neki jelezni egy-egy arckifejezéssel, a szemeivel vagy egy kézmozdulattal, mondjuk a helyiség másik végéből?

2. A NONVERBÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ NEHÉZSÉGEI (FOLYTATÁS)

Most arról szeretnék többet megtudni, hogyan mutatja ki az érzéseit.

Ön olyan ember, aki szívesen kimutatja az érzéseit, érzelmes embernek tartja magát?

Hogyan mutatja ki az érzéseit?

Szeret megölelni másokat vagy szereti, ha önt megölelik?

Mi az, ami szomorúvá, lehangolttá teszi?

Hogyan írná le másnak ezt az érzést, aki még soha nem érezte magát lehangoltnak?

Meg tudná mutatni, milyen az arca, amikor szomorú? Nézzen rám szomorúan, kérem!

Mi az, ami szorongást kelt önben, ami megijeszti?

Hogyan írná le a szorongás érzését olyannak, aki még sosem érzett ilyet?

Meg tudná mutatni, milyen a szorongó arckifejezés?

Most arra lennék kíváncsi, mi okoz önnek örömet?

Hogyan írná le az öröm érzését olyannak, aki még sosem érzett ilyet?

Rám tudna nézni úgy, mintha boldog lenne? Kérem, mutasson egy örömteli arckifejezést!

Néha nehéz elmondani, amire valójában gondolunk. Az emberek néha mást mondanak, mint amire valójában gondolnak.

Mennyire érzi könnyűnek, hogy kitalálja mások érzéseit az arckifejezésükből, gesztusaikból vagy a hangszínükből?

- Felismeri, ha mások szomorúak vagy dühösek?
- Észreveszi, ha untat másokat, amiről beszél?
- Észreveszi, ha szarkasztikusak vagy viccelnek?

Úgy vette észre, hogy nehézséget okoz Önnek, hogy kitalálja, hogyan érezhetnek mások vagy mit gondolnak valójában?

Esetleg sokszor félreért másokat, pl. mert túlságosan szó szerint értelmezi, amit mondanak?

Volt rá példa, hogy ez problémát jelentett?

3. ZAVAR A KAPCSOLATOK KIALAKÍTÁSÁBAN, FENNTARTÁSÁBAN ÉS MEGÉRTÉSÉBEN (SAJÁT KOROSZTÁLYÁHOZ, NEMÉHEZ ÉS KULTURÁLIS KÖZEGÉHEZ VISZONYÍTVA)

Annak a képessége, hogy mennyire tud kialakítani, fenntartani és megérteni kölcsönös társas kapcsolatokat, illetve képes-e a viselkedését a társas közeghez igazítani, meg tudja-e osztani a tevékenységeit és az érdeklődési körét?

Mit gondol, hány barátja van <Név>-nek?

Hozzá hasonló korúak?

Milyen gyakran találkoznak és ki kezdeményezi ezeket?

Ők valódi barátok (ismerősök) vagy inkább csak kihasználják őt?

Érdeklődik <Név> a többiek magánélete iránt?

Gondolja, hogy <Név> különbséget tud tenni barát és ismerős között?

Könnyen tud barátságokat kötni és fenntartani?

Arról szeretnék Önnel beszélni, hogy jön ki az emberekkel.

Kezdjük azzal, mi volt a helyzet az iskolában?
Hogy jött ki a többiekkel?
Szívesen volt együtt velük?

Ha már dolgozik egy ideje:
Vannak barátai a munkahelyén?

Sok barátja van?

Mit keres Ön egy barátban (ami megkülönbözteti őt egy ismeróstől)?

3. ZAVAR A KAPCSOLATOK KIALAKÍTÁSÁBAN, FENNTARTÁSÁBAN ÉS MEGÉRTÉSÉBEN SAJÁT KOROSZTÁLYÁHOZ, NEMÉHEZ ÉS KULTURÁLIS KÖZEGÉHEZ VISZONYÍTVA) (FOLYTATÁS)

Meséljen a barátairól!

(Egy-két esetben tárjuk fel, amennyiben volt, a párkapcsolatát is beleértve, hogy milyen a vizsgált személy a kölcsönös kapcsolatok kialakításában és fenntartásában):

- Hány évesek?
- Hogyan ismerkedtek meg?
- Most milyen gyakran találkoznak?
- Hol találkoznak? Mindig eljönnek Önhez vagy máshol is szoktak találkozni?
- Milyen emberek ők?
- Mit kedvel bennük?

Mi érdekli őket?

- Milyen dolgokat szoktak együtt csinálni?
- Akkor is csatlakozik hozzájuk, ha épp olyasmivel foglalkoznak, ami Önt nem érdekli különösebben?
- Miket szoktak megosztani egymással?

Tud arról, ha valami fontos történik az életükben, mint pl. egy új párkapcsolat, gyermekszületés vagy egy közelálló személy betegsége?

Szokta önt érdekelni, ha egy közeli rokonnal, aki egyébként máshol él, történik valami?

B. KORLÁTOZOTT, ISMÉTLŐ VISELKEDÉSMINTÁZATOK, ÉRDEKLŐDÉS VAGY TEVÉKENYSÉGEK

1. SZTEREOTIP, ISMÉTLŐDŐ MOZGÁSOK, TÁRGYHASZNÁLAT VAGY BESZÉD

Mozgások: autizmusra jellemző mozgások, sztereotípiák (pl. kéz- és ujjmanírok).

Tárgyhasználat: tárgyak rendszerezése vagy pörgetése.

Beszéd: mondatok, kifejezések ismételtetése, echolália, idioszinkráziás nyelvhasználat.

Van-e <Név>-nek furcsa szokása, viselkedési formája, például rázza a kezét, repkedő kézmozgásai vannak, fel-le ugrál, csavargatja az ujjait?

(Ha nem:) Hogy viselkedik, amikor feszült vagy izgatott?

Szokott szavakat vagy mondatokat ismételtetni? Szokott feltenni kérdéseket újra meg újra, inkább egyfajta erős megszokásból, mintsem azért, hogy megkapja a választ?

Néhány emberre jellemző, hogy bizonyos mozdulatokat ismételtet (pl. dolgokat pörget vagy forgat, ringatózik, előre-hátra hintázik, lebegteti a kezét a szemei előtt vagy repkedő kézmozgásokat végez, ujjait a hüvelykujjához érintgeti vagy pöckölgeti). Szokott Ön ilyeneket csinálni? (Ha nem:) Mit csinál, amikor feszült vagy izgatott? Előfordul, hogy sokáig, újra és újra ugyanazt a tevékenységet ismételteti? Például:

- tárgyakat érintget vagy nyomogat (pl. kapcsoló fel-le kapcsolása)
- tárgyakat meghatározott módon rendez el (pl. egy sorba)
- ugyanazt a mondatot vagy kérdést ismételteti
- ugyanazt a zeneszámot hallgatja vagy videót nézi újra meg újra

2. RAGASZKODÁS AZ ÁLLANDÓSÁGHOZ

Annak a mértéke, hogy mennyire jellemző a vizsgált személyre a merevség, rugalmatlanság. Kisebb változások aránytalanul feszültté teszik, ragaszkodhat a rutinhoz, rituálékat alakít ki.

Milyen könnyen alkalmazkodik <Név> a változásokhoz vagy ahhoz, ha megszakítják valamiben?

Mi tesz, ha változtatnia kell azon, amit eltervezett?

Mennyire könnyen alkalmazkodik váratlan eseményekhez?

Mi történik, ha olyan tevékenységről van szó, amit élvez?

Könnyen kezd új tevékenységekbe vagy megy új helyekre?

Örömet okoz-e neki, ha változatosan öltözködik és étkezik?

Észrevesz kisebb változásokat is a házban / lakásban (pl. egy tárgyat kissé elmozdítanak)?

Vannak berögzült szokásai, rutinjai vagy rituáléi, pl. jellemző, hogy valamit mindig meghatározott sorrendben csinál?

Mennyire szervezi meg az életét?

Vannak olyan dolog, amit meghatározott rend szerint szeret csinálni? Például:

- a dolgait elrendezni
- meghatározott időben vagy módon csinálni valamit
- egyéb rutinok, pl. ugyanazt a ruhát viseli vagy meghatározott ételt eszik minden nap

Hogyan reagál, ha történik valami, ami:

- megszakítja a rutinját és ezért nem tudja befejezni?
- arra készíti, hogy változtasson azon, amit eltervezett?

Mennyire viseli könnyen, ha megváltozik a dolgok elrendezése otthon vagy a munkahelyén?

Szereti a spontán dolgokat vagy inkább megtervezi, hogy mit csinál?

Könnyen kezd új tevékenységekbe vagy megy új helyekre?

3. KORLÁTOZOTT / SZŰKKÖRŰ ÉRDEKLŐDÉS

Olyan érdeklődés, melynek intenzitása vagy tárgya szokatlan, különösen, ha nem szolgál hasznos célt.

Hogyan tölti <Név> a szabadidejét?

Van különös érdeklődési területe?

Gyűjt valamit?

Ha van különös érdeklődési terület:

- Ez olyan tevékenység, ami jelentős szerepet játszik az életében?
- Hogyan reagál, ha megakadályozzák vagy megszakítják a tevékenységében?
- Egyedül foglalkozik vele vagy a tevékenység a barátkozás egyik módja?
- Ez egy hasznos tevékenység? Lehetőséget teremt más dolgok megismerésére is?

Hogy volt ez régen?

Van hobbija? Van olyan dolog, ami különösen érdekli?
Gyűjt valamit?

Mennyi időt tölt ezzel?

Egyedül foglalkozik ezzel vagy másokkal is találkozik közben?

Tagja (vagy szeretne tagja lenni) bármilyen csoportnak, klubnak, társaságnak?

4. SZENZOROS INGEREKRE ADOTT TÚLZOTT VAGY CSÖKKENT REAKCIÓ

Mennyire tekinthető szokatlannak bizonyos szenzoros ingerekre adott válasz (beleértve a túlzott érzékenységet és a fokozott érdeklődést)?

Itt egy belső sajátságról van szó, ezért ki kell zárni az olyan válaszokat, amiket zavaró ingerek váltanak ki vagy egy múltbeli tapasztalaton alapuló elkerülő reakciónak tekinthetők.

A jelenség időben változhat, ezért rá kell kérdezni a múltbeli és a jelen tünetekre is.

Az emberek eltérő módokon reagálnak a különféle érzékszervi ingerekre. Ez mennyire jellemző <Név>-re? Hogyan reagál:

- Hangokra? Esetleg nagyon érzékeny a zajokra vagy bizonyos hangokra, mint az óra ketyegése vagy az emberek beszéde a szomszéd szobában? Vagy nem reagál zajokra?
- Dolgokra, amit lát? Pl. mintázatok, erős vagy villogó fények.
- Szagokra? Nagyon jó a szaglása vagy hevesen reagál bizonyos szagokra?
- A szoba vagy a levegő hőmérsékletére? Van, aki nem bírja a meleget, más nem zavar a hideg.
- Egyéb ingerekre? Van, aki nem érez fájdalmat, mások nagyon érzékenyek az érintésre, pl. bizonyos szövetekből készült ruhákat nem bírnak viselni emiatt, vagy nem szeretik, ha megérinti őket valaki.

4. SZENZOROS INGEREKRE ADOTT TÚLZOTT VAGY CSÖKKENT REAKCIÓ (FOLYTATÁS)

Jellemző Önre, mostanában vagy régebben, hogy a következőkből valamelyik ingerre különösen érzékeny (vagy éppen érzéketlen)?

- Bizonyos ruhadarabok érintése?
- Ha megérinti vagy megöleli valaki? (Fontos tisztázni, hogy magáról az érzetről vagy pedig múltbeli élmény felidézéséről van-e szó.)
- Valamilyen zaj vagy hang?
- Az erős vagy villogó fények? Vagy bizonyos színek, mintázatok, mozgások?
- A hőmérséklet (pl. egy szobában más emberekkel összehasonlítva)?
- Bizonyos tevékenységek kiváltotta élmények, pl. hinta, körhinta, trambulin?
- Néhány ember nem érzékeny a fájdalomra, mások nagyon érzékenyek szagokra, vagy bizonyos ételekért odavannak, más ételek pedig undort váltanak ki belőlük. Ön hogy van ezekkel?

Mennyire befolyásolják / korlátozzák Önt ezek a dolgok abban, hogy mit csinál?

MEGFIGYELÉS

Lehetőleg törekedjünk arra, hogy az alanyt a vizsgálati helyzeten kívül, kötetlenebb helyzetben is megfigyeljük, mert ott bizonyos vonások jobban megjelenhetnek (pl. várakozás közben).

TÁRSAS KAPCSOLATOK

Mennyire érzi magát kényelmesen mások között? Keresi-e mások társaságát? Mennyire könnyen kapcsolódik másokhoz?

KOMMUNIKÁCIÓ - BESZÉD

- A beszéd hangzása: észlelhető-e szokatlan hangszín, hangsúly, hangmagasság, beszédtempó, ritmus vagy hangerő?
- A beszéd hangszíne tükrözi-e az érzelmi állapotot?
- Képes-e bevonódni egy beszélgetésbe, átvenni vagy átadni a szót a megfelelő pontokon?
- Észreveszi-e, hogy a hallgatónak éppen mennyi információra van szüksége ahhoz, hogy megértse őt?
- A beszéd szokatlanul hivatalos vagy pedáns?

KOMMUNIKÁCIÓ - NONVERBÁLIS

Mennyire változatosak, kifejezőek és életteliak az arckifejezései?
Mennyire természetes és kifejező a szemkontaktus? Segíti-e az elmondottak megértését?

Használ-e gesztusokat, és ezek:

- kiemelik a fontos mondandót (emfatikus gesztusok, pl. bizonyos kézmozdulatok)?
- konvencionális gesztusok (pl. taps, ujját a szája elé teszi)?
- informatívak (bólintás, fejrázás, vállvonás, mutató)?
- leíró jellegűek (pl. meamutatja valaminek az alakját vagy a méretét)?

MEGJELENÉS

Szokatlan sztereotípiák (pl. kéz lebegtetése, ujjak pöckölése, ringatózás).

Bármilyen, ami szokatlan vagy feltűnő.

A VIZSGÁLAT EREDMÉNYE ÉS A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK**Az ASD DIAGNÓZISÁT MEGERŐSÍTŐ LELETEK**

A. Kölcsonös társas kommunikáció és társas kapcsolatok

B. Korlátozott, ismétlődő viselkedésmintázatok, érdeklődés vagy tevékenységek

A TÜNETEK OKOZTA FUNKCIÓZAVAR**(mind az alanyra, mind a környezetére vonatkozóan)****A VIZSGÁLAT EREDMÉNYE ÉS A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK**

Diagnózis

Beutalás további vizsgálat(ok)ra és kezelési terv